

İKV BİLGİ NOTU

ORTAK TARIM POLİTİKASI'NDAKİ MÜCBİR SEBEPLERE İLİŞKİN TEBLİĞ

Tunç İbrahim Ceylan, İKV Uzman Yardımcısı

30 Mayıs 2024 tarihinde Avrupa Komisyonu, olağanüstü ve öngörülmesi mümkün olmayan hava olayları yaşandığında çiftçilerin üzerindeki bürokratik yükü azaltmak maksadıyla bir tebliğ¹ yayımladı. Bu tebliğde, “mücbir sebepler” (*force majeure*) ve “olağanüstü durumlar” (*exceptional circumstances*) terimlerinin açıklanması ve bu gibi olumsuz durumlarla karşılaşan çiftçilerin, Ortak Tarım Politikası (OTP) kapsamında alacağı destekler ve bu desteklere başvuru yollarının netleştirilmesi hedeflendi.

Tebliğ, mücbir sebepler ve olağanüstü durumlar kavramlarına ve bu kavramların OTP kapsamındaki finansman sağlama, yönetim ve izleme eylemlerindeki kullanımına açıklık ve netlik sağlamayı amaçlıyor. Mücbir sebepler kavramının, AB hukukundaki tanımını vererek başlayan tebliğ, bu kavramın kullanımının, bir yükümlüyü normal şartlar altında yerine getirmekle mükellef olduğu belirli görevlerden ve sorumluluklardan azade kılan bir duruma işaret ettiğini vurguluyor.

OTP çerçevesindeki mücbir sebepler ise daha çok olağanüstü hava olaylarını ve afetleri kapsıyor. Aşırı yağışlar ve sel felaketleri ya da beklenmeyen aşırı kuraklıklar gibi durumlarda OTP kapsamındaki sorumluluklarını yerine getiremeyen çiftçilerin aldıkları desteklerin devam etmesini düzenleyen tebliğ, bir durumun mücbir sebep ya da olağanüstü hâl olarak nitelenmesinin eldeki veriler ve ABAD kararları dâhil olmak üzere AB tarım hukuku temelinde Üye Devletler tarafından alınabilecek bir karar olduğunu ifade ediyor. Bu gibi bir durumda çiftçiler, OTP kapsamındaki koşulu sağlayamadıklarından, alacakları desteğin sürmesi için bir başvuru yapıp durumlarının değerlendirilmelerini istemekteydiler ve her bir çiftlik için ayrı ayrı başvuru ve değerlendirme süreci gerekmekteydi. Komisyonca yayımlanan bu tebliğ ise her bir çiftçiden ayrı ayrı başvuru alınmasının yerine bu durumu düzenleyerek, bir afet sonrasında sınırları belirlenmiş bir bölgedeki afetten etkilenmiş tüm çiftçilerin “mücbir sebepler” kategorisinde ele alınmasını öngörüyor. Böylelikle afet sonrası durumlarda gerekli destekler Üye Devletlerce daha hızlı bir şekilde ihtiyaç duyan çiftçilere ulaştırılabilecek.

Tebliğ, üye ülkelerin afetten etkilenmiş olan bölgeyi gerekli özeni göstererek belirlemesinin önemine dikkat çekerken, kimi durumlarda ise arazi eğimi, toprak türü, toprakta yetişen ürün çeşitleri gibi ek bilgileri de göz önüne alarak afetten etkilenen nüfusun belirlenebileceğini not ediyor. Böylece her çiftçiyle birebir iletişim kurulmasına gerek kalmadan bir bölgedeki çiftçilerin olağanüstü bir durum veya afet sonrasındaki

¹ European Commission, “COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL on force majeure and exceptional circumstances in Regulation (EU) 2021/2116 of the European Parliament and of the Council on the financing, management and monitoring of the common agricultural policy”, 30.05.2024.

[https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2024\)225&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2024)225&lang=en)

durumları tahmin edilebilecek ve mücbir sebepler kapsamında değerlendirilmeleri sağlanacak.

Pek çok AB üye ülkesinde gerçekleşen çiftçi protestoları sonrasında AB kurumlarının ve yetkililerinin çiftçilerin sorunlarına daha fazla kulak kabarttığına, Yeşil Mutabakat kapsamında yapılan veya yapılması planlanan kimi düzenlemelerden geri adımlar atıldığına şahit olunan bir dönemden geçiliyor. Avrupalı çiftçiler, ikiz dönüşümün getirdiği maddi yükün ve sorumluluğun yalnızca kendi sırtlarına yüklendiği ve buna ek olarak Ukrayna'dan gelen tahıla herhangi bir gümrük vergisi ve kota uygulanmamasının, Avrupalı çiftçilerin rekabet gücünü önemli ölçüde zedelediği düşüncesiyle Fransa'dan Polonya'ya dek birçok ülkede geniş çaplı protesto gösterileri düzenlemişti. Bu gösterilerin de etkisiyle 22 Şubat 2024 tarihinde Avrupa Komisyonu, çiftçilerin üzerindeki bürokratik yükün hafifletilmesi ve süreçlerin kolaylaştırılmasına yönelik adımlar atılacağını açıklamıştı. 15 Mart 2024 tarihinde OTP'de yapılan değişikliklerin yeniden gözden geçirildiği bir öneri hazırlanmış ve bu öneri AB Konseyi ve AP'deki onay süreçlerinin ardından 25 Mayıs 2024'te resmen yürürlüğe girmişti.² 30 Mayıs 2024 tarihinde yayımlanan bu tebliği de ilgili bağlamda değerlendirmek yanlış olmayacaktır.

² European Commission, "Commission clarifies support for farmers in case of exceptional weather events", 30.05.2024. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_2981